

Wprowadzenie

Szanowni Państwo!

„Noblesse oblige” – ta znana wszystkim maksyma, po raz pierwszy użyta przez francuskiego pisarza, księcia Pierre-Marc-Gaston de Lévis w „Maksymach i refleksjach”, oznacza, że szlachectwo to nie tylko tytuły i przywileje, lecz zobowiązanie wobec całego społeczeństwa oraz konieczność odpowiedniego postępowania w stosunku do drugiego człowieka.

Jak to zobowiązanie wypełniały wielkie rody arystokratyczne i jaki miały wpływ na dzieje Europy, a szczególnie naszego regionu? – zastanawialiśmy się nad tym w Zabrzu podczas jubileuszowej XX Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Kultura Europy Środkowej”. Z tym większą satysfakcją przyjmuję dwudziestą publikację z serii naukowej „Kultura Europy Środkowej” zatytułowaną „Rola arystokracji w Europie Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska”. Znajdujemy w niej nie tylko wyniki prac badaczy z wielu krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych, ale także zapis interesującej dyskusji panelowej nt. „Arystokracja na ziemiach Rzeczypospolitej i na Śląsku przed I wojną światową”. Podczas debaty, z udziałem wybitnych humanistów z prof. Jerzym Wyrozumskim na czele oraz panem Michałem Radziwiłłem, dyskutowano nad podstawą siły ekonomicznej wielkich rodów, a także prowadzonej przez nie polityki i wszelkich jej uwarunkowań. Starano się przy tym określić ich rolę i znaczenie zarówno w wymiarze lokalnym, jak i w dziejach regionu. Bez wątplenia bowiem o losach całych społeczeństw, o rozwoju sztuki, nauki i techniki przez wieki decydowała właśnie arystokracja, a siła sprawcza takich rodów, jak: Donnersmarck, Borsig, Ballestrem, Tiele-Winckler, Renard czy Gouda, była na Śląsku nie do przecenienia.

Świat pędzi z zawrotną prędkością, pojawiają się nowe wyzwania. Tzw. czwarta rewolucja przemysłowa przekształca oblicze naszej cywilizacji – zmienia strukturę ludności, wpłynie na tworzenie nowych warstw społecznych, nowych klas, na życie codzienne wszystkich ludzi. Dlatego tak ważne jest czerpanie z przeszłości, uczenie się na błędach. Trzeba poddać naukowej analizie i refleksji dyalemat: jakie wartości z przeszłości i teraźniejszości chronić i zachować dla przyszłych pokoleń.

*Małgorzata Mańka-Szulik
Prezydent miasta Zabrze*

Vorwort

Sehr geehrte Damen und Herren!

„Noblesse oblige“ – diese allgemein bekannte Maxime, das erste Mal von einem französischen Schriftsteller, dem Prinz Pierre-Marc-Gaston de Lévis in „Maximen und Überlegungen“ verwendet, bedeutet, dass Adel nicht nur Titel und Privilegien sind, sondern eine Verpflichtung gegenüber der Gesellschaft als Ganzes und das Bedürfnis nach dem richtigen Verhalten in Bezug auf eine andere Person.

Wie die großen Adelsfamilien ihre Verpflichtungen erfüllt haben und wie sie die Geschichte Europas und besonders unserer Region beeinflusst haben? – darüber haben wir während der 20. Internationalen Wissenschaftlichen Konferenz unter dem Titel „Kultur Mitteleuropas“, die in Zabrze stattgefunden hat, diskutiert. Mit großer Zufriedenheit begrüße ich die 20. Ausgabe der wissenschaftlichen Reihe „Mitteleuropäische Kultur“ unter dem Titel „Die Rolle der Aristokratie in Mitteleuropa mit besonderem Schwerpunkt auf Schlesien“. Wir finden hier nicht nur die Forschungsergebnisse von vielen nationalen und ausländischen wissenschaftlichen Zentren, sondern auch Niederschrift einer interessanten Podiumsdiskussion zum Thema: „Aristokratie auf dem Gebiet der Republik Polen und in Schlesien vor dem Ersten Weltkrieg“. Während der Debatte mit Teilnahme von hervorragenden Humanisten unter der Leitung von Prof. Jerzy Wyrozumski und mit Michał Radziwiłł diskutierten wir über die Grundlagen der wirtschaftlichen Macht der großen Familien sowie über die von ihnen verfolgte Politik und deren Bedingtheiten. Wir haben dabei versucht, ihre Rolle und Bedeutung in diesem Prozess sowohl lokal als auch in der Geschichte der Region zu bestimmen. Zweifellos ist das Schicksal ganzer Gesellschaften, die Entwicklung von Kunst, Wissenschaft und Technik von der Aristokratie bestimmt worden, und die einwirkende Kraft von solchen Adelsgeschlechtern wie Donnersmarck, Borsig, Ballestrem, Tiele-Winckler, Renard oder Godula kann in Schlesien nicht hoch genug geschätzt werden.

Die Welt rast mit rasender Geschwindigkeit, neue Herausforderungen entstehen. Die so genannte vierte industrielle Revolution wird das Antlitz unserer Zivilisation verändern – sie wird die Struktur der Bevölkerung verändern, die Schaffung neuer Gesellschaftsschichten, neuer Klassen und das Alltagsleben aller Menschen beeinflussen. Darum ist es so wichtig, aus der Vergangenheit zu

lernen, aus Fehlern zu lernen. Das Dilemma, welche Werte der Vergangenheit und Gegenwart für zukünftige Generationen geschützt und bewahrt werden sollen, muss einer wissenschaftlichen Analyse unterzogen werden.

*Małgorzata Mańka-Szulik
Präsidentin der Stadt Zabrze*